

Notat

Ministeriet
for Ligestilling
og Kirke

Høringsnotatvedrørende rapport om sognebåndsløsning m.v. (med udkast til forslag til lov om ændring af lov om menighedsråd, lov om valg til menighedsråd, lov om valgmenigheder og lov om bestyrelse og brug af folkekirkens kirker m.m.)

Dato: 10. december 2012

Dokument nr. 120425/12

Høringen

Rapport om sognebåndsløsning m.v. med udkast til lovtæksten til forslag til lov om ændring af lov om menighedsråd, lov om valg til menighedsråd, lov om valgmenigheder og lov om bestyrelse og brug af folkekirkens kirker m.m.

(Valgret og valgbarhed i pastorater med flere sogne samt udvidet adgang til brug af folkekirkens kirker m.v.) blev sendt i høring af Ministeriet for Ligestilling og Kirke den 25. oktober 2012 med frist for bemærkninger den 22. november 2012, kl. 10.00.

Rapporten samt lovforslaget blev sendt i høring hos biskopperne, stiftsøvrighederne, samtlige menighedsråd, Landsforeningen af Menighedsråd, Danmarks Provsteforening, Den danske Præsteforening, Danmarks Kordegneforening, Danmarks Kirketjenerforening, Dansk Kirkemusiker Forening, Dansk Organist og Kantor Samfund, Foreningen af Danske Kirkegårdsledere, Foreningen af Sognemedhjælpere i Danmark, Forbundet af Kirke- og kirkegårdsansatte, Organistforeningen, 3F, Foreningen af Grundtvigske Valg- og Frimenigheder, Indre Mission og De evangelisk-lutherske frimenigheder.

Høringsbrev, høringsliste rapport med udkast til lovtækt blev ligeledes offentliggjort på Høringsportalen og på hjemmesiden for Ministeriet for Ligestilling og Kirke.

Der var ved høringsfristens udløb indkommet 26 høringssvar fra henholdsvis biskoppen over Roskilde Stift, Stiftsøvrigheden over Københavns Stift (fælles med biskoppen over Københavns Stift), Stiftsøvrigheden over Fyens Stift (fælles med biskoppen over Fyens Stift), Stiftsøvrigheden over Aalborg Stift (fælles med biskoppen over Aalborg Stift), Stiftsøvrigheden over Viborg Stift, Stiftsøvrigheden over Århus Stift (fælles med biskoppen over Århus Stift), Stiftsrådet for Fyens Stift, Landsforeningen af Menighedsråd, Danmarks Provsteforening, Den danske Præsteforening, Danmarks Kordegneforening, Paarup Sogns Menighedsråd, Sorø Sogns Menighedsråd, Jersie-Kirke Skensved Sogns Menighedsråd, Maribo Domsogns Menighedsråd, Kristkirkens Sogns Menighedsråd, Solvang Sogns Menighedsråd, menighedsrådsmedlem Kry Herholdt, menighedsrådsmedlem Arne Waage Beck, sognepræst Søren Sievers, Foreningen af grundtvigske valg- og frimenigheder, Indre Mission, Luthersk Mission, Evangelisk Luthersk Netværk, Bestyrelsen for Kirkelig Samling om Bibel og Bekendelse og DanskOase.

Ministeriet for Ligestilling og Kirke har efter høringsfristens udløb modtaget 4 høringssvar fra henholdsvis biskoppen over Helsingør Stift, Stiftsøvrigheden over Lolland-Falsters Stift (fælles med biskoppen over Lolland-Falsters Stift), Provstiudvalget for Hillerød Provsti og Vamdrup Sogns Menighedsråd. Disse høringssvar er medtaget i den generelle gennemgang af høringssvarene nedenfor.

Høringssvarene

Biskoppen over Roskilde Stift er enig i rapportens anbefalinger. Biskoppen bemærker, at stiftsrådet tilslutter sig rapportens anbefalinger.

Biskoppen over Helsingør Stift er enig i rapportens anbefalinger.

Stiftsøvrigheden over Københavns Stift (fælles med biskoppen over Københavns Stift), Stiftsøvrigheden over Fyens Stift (fælles med biskoppen over Fyens Stift, Stiftsøvrigheden over Aalborg Stift (fælles med biskoppen over Aalborg Stift), Stiftsøvrigheden over Viborg Stift og Stiftsøvrigheden over Århus Stift (fælles med biskoppen over Århus Stift) og Stiftsøvrigheden over Lolland-Falsters Stift (fælles med biskoppen over Lolland-Falsters Stift) tilslutter sig i det hele rapportens anbefalinger.

Stiftsøvrigheden over Aalborg Stift bemærker for så vidt angår kombinationsansættelser, at ansættelsesdelen som præst i folkekirken alene bør kunne ske på overenskomstvilkår.

Stiftsrådet for Fyens Stift har fremsendt et høringssvar, hvori Stiftsrådet udtrykker beklagelse over, at stiftsrådene ikke er medtaget på høringslisten. Stiftsrådet tilslutter sig rapportens konklusioner.

Landsforeningen af Menighedsråd tilslutter sig overordnet rapporten. Landsforeningen bemærker, at man undrer sig over, at det så entydigt fastslås, at "det er præsten, som skaber rammerne om det levende menighedsfællesskab". Landsforeningen bemærker videre, at dette sandsynligvis er tilfældet mange steder, men at den entydige og unuancerede hævde af dette er i modsætning til menighedsrådslovens tale om samvirke i styringen af de lokale kirkelige og administrative anliggender.

Danmarks Provsteforening afholder sig fra at fremsætte et høringssvar med en principiel kirkepolitisk stillingtagen til sognebåndsløserinstituttet. Provsteforeningen har alene vurderet udkastet til lovforslag ud fra en administrativ og økonomisk synsvinkel, og Provsteforeningen konstaterer på baggrund heraf, at der kan gøres forskellige negative økonomiske implikationer gældende for flere af de fremsatte forslag. Provsteforeningen skønner, at disse økonomiske implikationer ikke bør stille sig hindrende i vejen for at styrke og fastholde folkekirkeordningens rummelighed.

Provsteforeningen har herefter ingen bemærkninger til udkastet til lovforslag.

Den danske Præsteforening tilslutter sig overordnet rapportens forslag og intentioner. Præsteforening finder, at kombinationsansættelse rejser nogle spørgsmål i forhold til, om biskoppens godkendelseskompetence gælder, både når valgmenighedspræsten søger en sognepræstestilling, og når en sognepræst søger stilling i en valgmenighed. Præsteforeningen finder det vanskeligt at se, hvordan godkendelseskompetencen kan respektere kaldsretten.

Præsteforeningen finder endvidere, at der kan rejses spørgsmål i forhold til, om biskoppen vil kunne tage ansættelsesretlige skridt vedrørende valgmenighedens præstekvote.

Foreningen af Grundtvigske Valg- og Frimenigheder bakker op om muligheden for ansættelse som præst i både folkekirken og en valgmenighed. Foreningen finder at der er to problemstillinger i forhold til den valgte model:

Foreningen af Grundtvigske Valg- og Frimenigheder finder, at såfremt ansættelsesstedet er sognekirken, kræver dette, at sognekirken til en hver tid er indstillet på at bære den fulde løn. Foreningen anfører, at det er svært at forestille sig, at man ansættelsesmæssigt kan ansætte en præst i en fuldtidsstilling betinget af, at en andel af stillingen kan lejes ud, idet man enten er ansat med en beskæftigelsesgrad på 100 % eller ikke.

Videre peger Foreningen af Grundtvigske Valg- og Frimenigheder på, at såfremt et dobbelt ansættelsesforhold skal finde sted som en ansættelse i folkekirken, kan der stilles spørgsmål ved, om valgmenigheden reelt vil have frihed til at gennemføre den meget demokratiske ansættelsesprocedure, som er et af valgmenighedens kendetegn.

Indre Mission støtter rapportens konklusioner. Indre Mission glæder sig over, at arbejdsgruppen anbefaler "at fleksible løsninger i forhold til finansiering med delvis lokale og delvis private midler tages op ved lejlighed og undersøges", og opfordrer til, at det vil blive taget op og undersøgt i nær fremtid, og Indre Mission indgår gerne i de fortsatte drøftelser.

Luthersk Mission støtter generelt rapportens anbefalinger vedrørende sognebåndsløsning.

Luthersk Mission finder, at biskoppen bør være forpligtet til at stille kirkens lokaler til rådighed for en frimenighed, når betingelserne i § 14 i bestyrelses- og brugsloven er opfyldt. Luthersk Mission ønsker at det kommer til at fremgå af bemærkningerne til lovforslaget, at såfremt betingelserne i bestyrelses- og brugslovens § 14 er opfyldt, bør biskoppen som hovedregel give tilladelse til frimenighedens brug af kirken, medmindre ganske særlige forhold gør sig gældende, og disse særlige forhold skal anføres som begrundelse, hvis biskoppen meddeler afslag.

Luthersk Mission tilslutter sig rapportens anbefaling af en udvidelse af anvendelsesområdet for bestyrelses- og brugslovens § 13, men bemærker, at en frimenigheds anmodning om brug af en kirke til begravelse vil kunne afvises af menighedsrådet uden begrundelse. Luthersk Mission finder, at lovbemærkningerne til lovforslaget vedrørende bestyrelses- og brugslovens § 13 bør indeholde en formulering om, at menighedsrådet som hovedregel bør give tilladelse til trossamfundets brug af kirken, medmindre ganske særlige forhold gør sig gældende, og disse særlige forhold skal anføres som begrundelse, hvis der meddeles afslag.

Jersie-Kirke Skensved Sogns Menighedsråd, Kristkirkens Sogns Menighedsråd og Solvang Sogns Menighedsråd tilslutter sig rapportens anbefalinger uden bemærkninger.

Danmarks Kordegneforening, Paarup Sogns Menighedsråd, Vamdrup Sogns Menighedsråd, et flertal i Maribo Domsogns Menighedsråd, menighedsrådsmedlem Arne Waage Beck og sognepræst Søren Sievers finder, at folkekirkemedlemmer skal kunne løse sognebånd til en kirke i stedet for til en præst.

Arne Waage Beck bemærker, at det undrer ham, at sognepræsten tillægges den afgørende rolle i sognet, og at man herved underkender den betydning, menighedsråd og menighed har for kirkens, menighedens og sognets liv og vækst, og tiltrækningskraft for udensognsboende. Arne Waage Beck bemærker i forlængelse heraf, at det er præsten, der har retten til at afvise en sognebåndsløser og ikke menigheden, som det bærende element i folkekirken.

Sognepræst Søren Sievers bemærker, at sognebåndsløserordningen er ude af trit med udviklingen blandt folkekirkemedlemmerne og er udtryk for et ønske om at opretholde folkekirkens nuværende sognestruktur.

DanskOase finder, at sognebåndsløserinstituttet bør ændres, sådan at der løses sognebånd til en kirke/sogn, i stedet for til en præst, og at man med sognebåndsløsningen fortsat skal have valget og er valgbar i det pågældende sogn. DanskOase tilslutter sig endvidere muligheden for kombinationsansættelse, og DanskOase finder, at andenpræsteordningen bør genindføres.

Maribo Domsogns Menighedsråd finder ikke, at der skal kunne foretages kombinationsansættelser eller at andenpræsteordningen skal genindføres.

Menighedsrådsmedlem Kry Herholdt finder ikke, at der skal være en provstiemæssig begrænsning i forhold til kombinationsansættelser. Kry Herholdt støtter arbejdsgruppens øvrige anbefalinger

Evangelisk Luthersk Netværk finder, at der i forhold til frimenigheders faste brug af folkekirkens kirker bør anføres i § 14, at biskoppen "skal" stille kirken til rådighed i stedet for "kan" stille til rådighed. Evangelisk Luthersk Netværk finder endvidere, at frimenighedsmedlemmer bør have et retskrav på at kunne benytte folkekirkens kirker til begravelse og ægtevielse.

Bestyrelsen for Kirkelig Samling om Bibel og Bekendelse tilslutter sig rapportens anbefalinger. Bestyrelsen for Kirkelig Samling om Bibel og Bekendelse bemærker, at man gerne ser andenpræsteordningen genindført, og såfremt dette ikke kan gennemføres, ser bestyrelsen gerne, at muligheden for lokalt finansierede præstestillinger nærmere afklares, og at muligheden for fleksible løsninger med hensyn til finansiering med delvis lokale og delvis private midler undersøges snarest muligt.

Sorø Sogns Menighedsråd finder det meget forhastet, at det er de "gamle menighedsråd", der er blevet hørt over rapporten, og ikke de nye menighedsrådsmedlemmer, der tiltræder ved det nye kirkeårs start.

Provstiudvalget for Hillerød Provsti har ingen bemærkninger til rapportens anbefalinger med undtagelse af, at svarfristen har været urimelig kort.

Ministeriet for Ligestilling og Kirkes bemærkninger

12 af høringssvarene tilslutter sig rapportens anbefalinger med udkast til lovforslag uden bemærkninger.

18 høringssvar har bemærkninger til forskellige dele af rapportens anbefalinger, og ministeriet skal bemærke følgende til de indkomne høringssvar:

Sognebåndsløserinstituttet

18 hørings svar støtter rapportens forslag vedr. sognebåndsløsning, parlamentariske rettigheder og løsning af problemet med valgret og valgbarhed i flersognspastorater.

5 hørings svar har ikke bemærkninger til denne del af rapporten.

7 af hørings svarene giver udtryk for, at den gældende ordning bør ændres, sådan at der kan løses sognebånd til et sogn/en kirke, i stedet for til en præst.

Ministeriet har noteret sig dette, men må samtidig konstatere, at det forholdsvise få ud af hørings svarene, som giver udtryk for denne opfattelse.

Til Landsforeningen af Menighedsråds hørings svar bemærkes særligt, at det er ministeriets klare opfattelse, at det levende menighedsfællesskab naturligvis opstår og skabes i et gensidigt og tæt samspil mellem præsten og menigheden. Ministeriet kan således fuldt ud tilslutte sig, at det er præsten og menighedsrådet der i tæt fællesskab skaber rammerne om det levende menighedsfællesskab, hvilket ligeledes er udtrykt i menighedsrådsloven.

Sognebåndsløsning er hidtil blevet betragtet som et personligt forhold mellem sognebåndsløseren og den præst, der løses sognebånd til. Sognebåndet er typisk etableret af forkyndelsesmæssige og teologiske grunde. De nugældende regler understreger, at folkekirken betragtes som en menighedskirke med et særligt fundament og struktur. Der vil naturligvis være folkekirkemedlemmer, som vælger at løse sognebånd med henvisning til et særligt forhold til kirken eller sognet som sådan og ikke af rent forkyndelsesmæssige årsager.

Arbejdsgruppen om sognebåndsløsning m.v. har forholdt sig til disse forhold i rapporten, og der er for ministeriet at se ikke anført forhold i hørings svarene, som giver anledning til fornyede overvejelser vedrørende sognebåndsløserinstituttet. Ministeriet henholder sig til anbefalingerne fra arbejdsgruppen, hvor efter den klassiske form for sognebåndsløsning bibeholdes. Der foretages i overensstemmelse hermed ikke ændringer i lovforslaget.

Der er ingen af hørings svarene, som foreslår, at de parlamentariske rettigheder knyttet til sognebåndsløsningen afskaffes.

Lovforslagets §§ 1 og 2 svarer på denne baggrund til arbejdsgruppens anbefalinger.

Kombinationsansættelse

19 hørings svar støtter principielt muligheden for kombinationsansættelse i en sognemenighed og i en valgmenighed.

1 hørings svar kan ikke støtte denne mulighed, mens 10 hørings svar ikke har kommentarer til denne del af rapporten.

Til hørings svarene bemærkes, at der med lovforslagets skabes de forudsætningsmæssige rammer, som skal muliggøre, at kombinationsansættelse kan finde sted. Den praktiske udmøntning af ordningen beror i sidste ende på den velvilje og fleksibilitet, som er til stede hos henholdsvis den stedlige biskop og den pågældende valgmenighed.

Der er ikke med kombinationsansættelse tale om, at der skabes en ny stillingskategori. Der skabes alene mulighed for, at en præst kan være delt i forhold til sit ansættelsessted, sådan at præsten samtidig kan være præst i en valgmenighed og i en sognemenighed.

Der tillægges ikke med kombinationsansættelse den stedlige biskop nye kompetencer, ud over hvad der allerede følger af den almindelige ledelsesret. Lovforslaget medfører overordnet set en afklaring af nogle forhold i relation til det ansættelsesretlige område, hvilket vil være til gavn for den præst, som kombinationsansættes.

Kombinationsansættelse er ikke en tvangsmæssig ordning, men en ordning, hvor gennemførelsen af den konkrete ansættelse forudsætter, at både sognemenigheden, valgmenigheden og biskoppen ønsker at ansætte den pågældende i en kombinationsansættelse. En biskop vil ikke kunne påtvinge en valgmenighed en præst, som menigheden ikke ønsker, ligesom sognemenighedens kaldsret ikke berøres af forslaget.

Lovforslagets § 3 svarer til arbejdsgruppens anbefaling.

Brug af folkekirkens kirker

17 høringssvar støtter de foreslåede ændringer.

2 høringssvar mener, at evangelisk-lutherske frimenigheders skal have et retskrav på fast brug af kirken og tilsvarende at medlemmer af evangelisk-lutherske frimenigheder bør have retskrav på brug af kirken til begravelse og vielse.

11 høringssvar har ikke bemærkninger til denne del af rapporten.

I § 14 i bestyrelses- og brugsloven er det fastsat, at biskoppen kan tillade, at en evangelisk-luthersk frimenighed får adgang til fast brug af en kirke til gudstjenester og kirkelige handlinger. Forudsætningen herfor er blandt andet, at frimenighedens forhold i øvrigt ikke er til hinder for, at kirken stilles til rådighed, og at menighedens brug af kirken ikke vil hindre de folkekirkelige menigheders brug af kirken.

Der er således ikke et egentligt retskrav i henhold til § 14, idet biskoppen i hver enkelt situation efter forhandling med menighedsrådet skal vurdere og skønne, at frimenighedens brug af kirken ikke vil hindre de folkekirkelige menigheders brug af kirken. Der er således tale om en afvejning mellem på den ene side hensynet til sognemenigheden og på den anden side hensynet til frimenigheden.

Såfremt betingelserne i § 14 er opfyldt, bør biskoppen som hovedregel give tilladelse til frimenighedens brug af kirken, medmindre ganske særlige forhold gør sig gældende. Disse særlige forhold skal anføres som begrundelse, hvis biskoppen meddeler afslag.

Udkastet til lovforslag indeholder – i overensstemmelse med anbefalingerne fra arbejdsgruppen – ikke forslag om ændring af den nugældende retstilstand, hvorefter de evangelisk-lutherske frimenigheder ikke har et retskrav på at få kirken overladt til fast brug, og hvor der således skal foretages en afvejning mellem på den ene side hensynet til sognemenigheden og på den anden side

hensynet til frimenigheden. Ministeriet har medtaget ovennævnte forhold vedrørende biskoppens afvejning, herunder begrundelse i tilfælde af, at der meddeles afslag på en ansøgning om, at få stillet kirken til rådighed, i bemærkningerne til lovforslagets § 4.

Side 7
Dokument nr. 120425/12

Lovforslagets § 4 svarer til arbejdsgruppens anbefaling.

Høringstidspunktet

1 af høringssvarene anfører, at det er u hensigtsmæssigt, at høringen har fundet sted på et tidspunkt, hvor det er de gamle menighedsråd, der skal forholde sig rapporten, og ikke de nye menighedsrådsmedlemmer, som tiltræder ved kirkeårets start.

Ministeriet er opmærksom på denne problemstilling, og ministeriet har overvejet eventuelle u hensigtsmæssigheder der måtte opstå i forhold til høringsperioden. Ministeriet har imidlertid valgt at gennemføre høringen over rapporten umiddelbart efter afslutningen af arbejdsgruppens arbejde, sådan at de anbefalinger, som arbejdsgruppen er kommet med, kan gennemføres til gavn for folkekirkens medlemmer, så hurtigt som muligt.

Høringsperiodens længde

1 af høringssvarene anfører, at svarfristen er urimelig kort.

Ministeriet har søgt at skabe nogle tidsmæssige rammer for høringsperioden sådan, at der har været tilstrækkelig tid til, at alle hørte parter har haft mulighed for at gøre sig bekendt med rapporten og lovtekstens indhold og i forlængelse heraf udarbejde et eventuelt høringssvar. Høringsperioden har været fastsat til 4 uger, og ministeriet har i det konkrete tilfælde vurderet, at dette har været tid nok, henset til rapporten og lovtekstens omfang.

Andenpræsteordning

2 høringssvar forslår, at andenpræsteordningen genindføres.

17 høringssvar tilslutter sig arbejdsgruppens anbefaling om at ordningen ikke genindføres i den tidligere kendte form. Et af disse høringssvar glæder sig over, at arbejdsgruppen anbefaler, "at fleksible løsninger i forhold til finansiering med delvis lokale og delvis private midler tages op ved lejlighed og undersøges".

11 høringssvar har ikke bemærkninger til denne del af rapporten.

Ministeriet skal henholde sig til arbejdsgruppens anbefalinger og lovforslaget indeholder derfor ikke forslag om en genindførelse.